

LISZTHARMAT-ELLENÁLLÓ SÁRGADINNYEFAJTÁK NEMESÍTÉSÉBEN ELÉRT EREDMÉNYEK

ZATYKÓ LAJOSNÉ

Zöldségtermesztési Kutatóintézet Budatétényi Osztálya, Budapest

A sárgadinnye egyik legelterjedtebb betegsége a lisztharmat, mely általában augusztus közepétől a lombozat károsításával okoz termés-csökkenést. Magyarországon rendszeresen megtalálható mindkét lisztharmat faj: az *Erysiphe cichoracearum* és a *Sphaerotheca fuliginea*. E gombafajok biológiájával, meghatározásával, fertőzési módszer kidolgozásával stb. a Növényvédelmi Kutatóintézetben Sz. Nagy Lászlóné foglalkozik. Az ő eredményeiből kiindulva és szakmai segítségével kezdtük meg rezisztencianemesítési munkánkat 1968-ban.

Rezisztenciaforrásként egyrészt az ellenálló — elsősorban nyugat-európai és amerikai — kultúrfajták, másrészt egy *Cucumis melo conomon* kultivár jöhetett számításba, mely megfigyeléseink szerint nagyfokú toleranciával rendelkezik. Mindkét vonalon megkezdtük intézetünkben a nemesítési munkát. A *conomon* típus felhasználása — a kiinduló anyag kedvezőtlen ivararánya, termésmérete és típusa miatt — lassú eredményt ígér. Hibridek tesztelése, értékelése és szelekciója folyamatban van. A külföldi ellenálló fajtákat összegyűjtve kezdetben szabadföldi gyűjteményben provokációs háttérrel, majd szabadföldi fertőzéssel és végül az ellenálló fajtákat laboratóriumi, fajokra bontott fertőzéssel értékeltük.

A kiinduló 35 fajtából szűrőtesztelések után 7 fajtát tartottunk érdeemesnek nemesítésbe való bevonásra. (I. táblázat)

A laboratóriumi fertőzéseknél Sz. Nagy Lászlóné által kidolgozott módszert alkalmaztuk. Inkubáció után a levélkorongokon fejlődő micélium mennyisége ill. hiánya alapján felállított osztályozást használtunk. A szűrőn fennmaradt ellenálló fajták minőségi jellemzőik alapján a hazai fajtákkal egyenértékűek, de hosszú tenészidejük miatt a hazai igényeknek nem felelnek meg (a 90 napos Zentai, 100 napos Magyararkincs fajtákkal szemben 110—120 napos tenészidejük).

Az első keresztezéseket 1973-ban végeztük a kiemelt legjobb ellenálló-képességű külföldi fajták és korai, hasonló küllemű hazai fajták között. A törzseket évenként üvegházi mesterséges fertőzések és szabadföldi provokációs háttérű természetes fertőzések alapján értékeltük, szelektáljuk. A kiinduló 24

kombinációból folyamatos szelekció, ill. egyszeri visszakeresztezés után 7 kombináció vonalaival dolgozunk. Szelekció során az ellenállóképességgel párhuzamosan értékeljük a főbb gazdasági értékmérő tulajdonságokat: koraiság, termőképesség, termés minősége stb. (II. táblázat).

Nemesítési célkitűzésünk (1973—80.) nagyfokú szántóföldi toleranciával rendelkező fajtajelöltek előállítására, melynek eredményeként a következő években néhány jelölt bejelentését tervezzük. A továbbiakban rendszeres fajspecifikus laboratóriumi tesztek bekapcsolásával az ellenállóság továbbfokozására törekszünk a gazdaságilag értékes tulajdonságok megtartásával ill. javításával párhuzamosan.

I. táblázat

Laboratóriumi tesztek eredménye

Fajta	Sphaerotheca	Erysiphe
Big River	0,0	0,0
Dulce	0,0	0,0
Perlita	0,0	0,0
Gulfstream	0,0	0,3
Odilbis	0,1	0,3
Campo	1,5	0,0
Edisto 47	0,2	0,4
№ 45 SJ	0,4	0,3
Cantor	0,4	0,4
PMR 45	0,2	0,8
PMR 5	0,8	0,5
Cristel	1,7	1,6
Magyarkincs	2,8	2,5

0 → 3 = E → F

II. táblázat

Ellenálló törzsek értékelése
(1976.)

Fajta	Ellenállóság		Koraiság		Termőképesség, kg/m ² %	Termés refr. %
	átlag	szórás	nap	dinamika		
Magyarkincs	2,5	2—3	104	39	100	10,0
R ₄ × T	0,6	0—1	102	40	140	12,2
T × R ₄	0,6	0—1	104	18	123	11,3
R ₄ × C/A	0,6	0—1	110	10	100	12,7
R ₄ × C/B	0,98	0—1	107	12	127	13,1
R ₂ × T	1,4	0—2	104	11	110	11,6
R ₉ × T	0,6	0—1	110	9	120	11,6
R ₁₁ × T	1,6	1—2	102	16	115	10,2
C × R ₄	0,9	0—1,5	107	16	103	11,7

Ellenállóság = 0 → 3 = E → F